

NOTE DE LECTURĂ / RECENZII

Alexandru Marghiloman

Unirea Basarabiei cu România-Mumă. 27 Martie 1918, editor Stelian Neagoe, București, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I. C. Brătianu“, 2018, 218 pp.

În anul sărbătoririi Centenarului, Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I. C. Brătianu“ al Academiei Române a inițiat o colecție specială de lucrări consacrată acestui eveniment major din istoria națională. Iar primul volum al acestei colecții este o carte care aniversează 100 de ani de unirea primei provincii românești cu România – Basarabia – la 27 martie 1918.

Istoricul Stelian Neagoe, editorul lucrării „Alexandru Marghiloman, *Unirea Basarabiei cu România-Mumă. 27 Martie 1918*“, a avut o inițiativă salutară de a publica un volum dedicat lui Alexandru Marghiloman, cel care a deținut funcția de prim ministru în momentul declarării de către provincia smulsă din cadrul Moldovei de către Imperiul Țarist, în anul 1812, a unirii cu România. Cine poate depune cea mai elocventă mărturie despre evenimentele petrecute la acel moment dacă nu cel care gestiona la cel mai înalt nivel afacerile interne și externe ale statului român la acel moment!

Volumul cuprinde mai multe părți, prima dintre acestea, introductivă, fiind o scurtă prezentare biobibliografică „Alexandru Marghiloman, un prim-ministru sacrificat pe altarul întregirii României Mari“, care trece în revistă principalele repere ale vieții politice a omului politic care a jucat un rol esențial, dar de sacrificiu, spre finalul primului război mondial. Urmează partea a doua care prezintă toate discursurile și însemnările lui Alexandru Marghiloman despre evenimentul politic de care și-a legat numele pentru totdeauna în istoria națională. Sunt publicate aici extrase din Notele Politice ale primului ministru referitoare la evenimentele din Basarabia, din perioada premergătoare unirii și până la demisia Cabinetului Marghiloman, însoțite de Anexe cu acte oficiale din arhiva lui Alexandru Marghiloman, extrase din discursurile parlamentare pe care le-a susținut în perioada iunie-octombrie 1918 și un discurs rostit la banchetul aniversar desfășurat în București, la 27 martie 1924.

Un om politic filogerman convins Marghiloman a ajuns în fruntea guvernului României în condițiile istorice cunoscute. A fost o „manta de vreme rea pentru Stat, Dinastie și Armată“ (p. 8), așa cum îl caracterizează editorul lucrării. Dar a știut, în condițiile vitrege ale războiului, să gestioneze cu abilitate situația creată de începutul revoluției ruse și să vină în întâmpinarea dorinței românilor din Basarabia – cea care odată era „giuvaierul Coroanei Moldovei“ (p. 41) – de a se uni cu țara. În discursurile și notele politice (publicate la doi ani după moartea sa dar care au fost retrase și topite de autoritățile timpului (p. 11), Marghiloman rememorează toate evenimentele pe care le-a patronat din postura de prim ministru și explică toate deciziile pe care le-a luat referitoare la Basarabia. El a fost cel care, așa cum aprecia într-unul dintre discursuri a avut o contribuție majoră la „prima rază de lumină (unirea Basarabiei cu România, *n.n.*) care străbătea cerul negru și mohorât care de 18 luni apăsa peste întreaga Românie. A fost picătura de rouă care a căzut pe buzele fripte de friguri ale României sângerânde. Și mai presus de toate *vestirea resurecțiunilor totdeauna posibile.*“ (p. 74)

Partea a treia a volumului conține „Adnotările istorice ale editorului“ referitoare la istoricul Basarabiei începând cu anul 1812, atunci când a fost ruptă o parte din Moldova pentru a fi cedată Imperiului Țarist, trecând prin schimburile teritoriale care au afectat acest teritoriu, așa cum au fost ele decise în negocierile dintre marile puteri europene ale timpului. Abia după 106 ani, Basarabia s-a reîntors la Patria-Mamă, în urma „resurecției naționale“ ce a avut loc într-un context internațional favorabil, de care liderii politici români din dreapta Prutului au reușit să profite, sprijiniți de marea masă a locuitorilor Basarabiei, care erau de etnie română. Resurecția națională, așa cum o

numește istoricul Stelian Neagoe înglobează toate evenimentele care au loc avut loc în Basarabia, începând cu proclamarea autonomiei, ulterior a independenței provinciei și care a culminat de proclamația de Unire cu România. Sunt relevate în acest subcapitol toate evenimentele care s-au derulat în dreapta Prutului până la proclamarea unirii și festivitățile care au avut loc în urma adopțării acestui act istoric. Sunt evenimente care au fost generate din toate straturile societății basarabene – ostași, profesori, studenți, elevi, preoți etc – care, în ciuda rusificării forțate la care fusese supusă mai bine de un secol, a reușit să-și păstreze conștiința identității naționale și a apartenenței la neamul românesc. Actul Unirii Basarabiei cu România a fost ulterior ratificat de Parlamentul României, ședința solemnă dedicată acestui moment fiind redată în cel de-al treilea subcapitol al acestei părți, care se încheie cu prezentarea textului Tratatului semnat la Paris, la 20 octombrie 1920, prin care Imperiul Britanic, Franța, Italia și Japonia recunoșteau noua frontieră estică a României.

Volumul inedit este completat de publicarea unor facsimile de pe documente importante ale momentului aniversat, printre care file din „procesul-verbal“ al primei ședințe a Sfatului Țării, o adresă oficială a Consiliului Directorilor Generali al Basarabiei adresată ministrului de Război al Guvernului României, Rezoluția Blocului Moldovenesc privind unirea Basarabiei cu România, declarația Sfatului Țării privind Unirea Basarabiei cu „Mama sa România“ etc. Numeroase ilustrații de bună calitate din timpul evenimentelor ce au avut loc în Basarabia și ale liderilor politici ai momentului din dreapta Prutului au darul să întregescă acest volum aniversar. Un volum care are darul de a-l reaseza pe Alexandru Marghiloman printre oamenii politici care au realizat România Mare, prin contribuția sa la înfăptuirea unirii Basarabiei cu Patria-Mamă.

Cristina Vohn